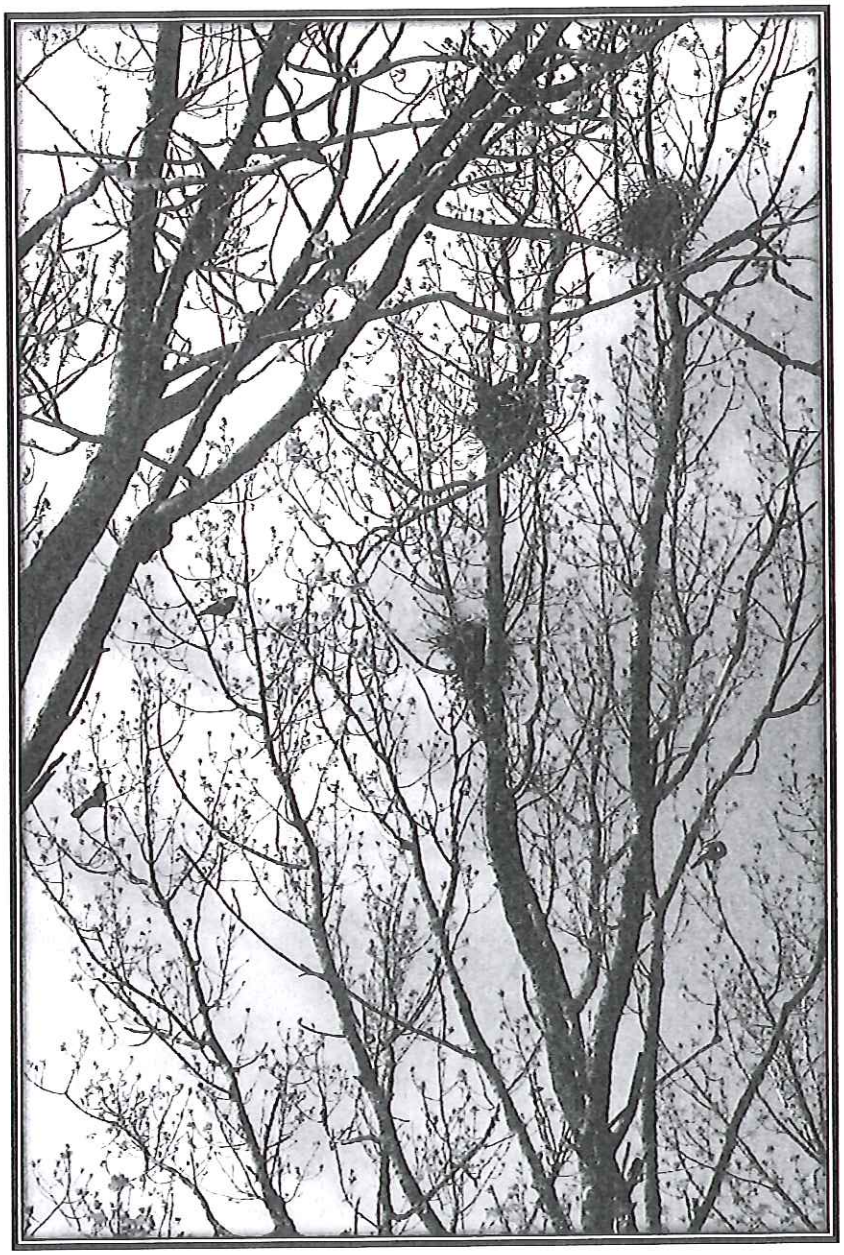
ROEKENBEHEERSPLAN GEMEENTE WINSUM 2014

EVALUATIE

Mei 2014

Auteur: Anne-Jan Staal

Inhoud

Inleiding 4

1 De roek 5

1.1 Kenmerken en biotoopeisen 5

2 Het roeken beheersplan 7

2.1 Stappenplan 7

3 Uitgevoerd beheer 8

3.1 Inventariseren 8

3.2 Voorbereiding op verstoring 10

3.3 Het verstoren en verjagen. 10

3.4 Gebruikte materialen 11

3.5 Kostenposten 11

4 Conclusie en Aanbevelingen 13

4.1 Conclusie 13

4.1.1 Verstoren en tijdstip 13

4.1.2 Verplaatsen van overjarige nesten 13

4.1.3 Hulpmiddelen 13

4.1.4 Reactie van roeken op verstoringsmethoden 14

4.2 Aanbevelingen 14

4.3 Punt van aandacht 16

4.3.1 Mogelijke toename klachten 16

4.3.2 Omliggende gemeenten 16

Bijlage 1. Locaties roeken kolonie 13-04-2014 17

Bijlage 2. Locaties roeken kolonie 2012, 2013 en 2014 18

Inleiding

Voor u ligt het evaluatierapport van het *roekenbeheersplan* voor de gemeente Winsum 2014.

De gemeente Winsum is gelegen in het noordwesten van de provincie Groningen. Een landelijke gemeente met ca. 14.000 inwoners en een oppervlakte van 10253 ha. Winsum is 11 kernen rijk: Adorp, Baflo, Den Andel, Ezinge, Feerwerd, Garnwerd, Rasquert, Saaxumhuizen, Sauwerd, Tinallinge en Wetsinge.

In deze evaluatie van het roeken beheer 2014 in de gemeente Winsum zal stil worden gestaan bij een aantal zaken die aanleiding zijn geweest voor het doelmatig handelen, er zal gekeken worden naar de behaalde resultaten en een advies gegeven worden voor het beheer en de verbeterpunten in het algemeen voor de komende jaren.

Deze evaluatie is bestemd voor de gemeente Winsum als leidraad en aanvulling op haar beleid. Dit plan is bedoeld ter bescherming van de roek, er is gewerkt vanuit een objectieve invalshoek.

1 De roek

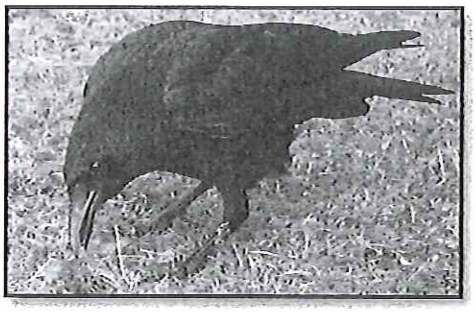
Voor een goede interpretatie van het roekenbeheer is het noodzakelijk enige voorkennis te hebben van de soort. Dit hoofdstuk beschrijft de ecologie van de roek en geeft een beschrijving van de huidige aantallen en de overlast per locatie.

1.1 Kenmerken en biotoopeisen

Kenmerken

De roek (*Corvus Frugilegus*) behoort tot de familie van de kraaiachtigen (*Corvidae*). Hij lijkt qua kleur en grootte op de zwarte kraai (*Corvus Corone*). De roek heeft echter een losser verenpak en een wittige, kale snavelbasis. Wat betreft de leefwijze zijn er grote verschillen tussen de roek en de zwarte kraai. De zwarte kraai broedt bijvoorbeeld solitair. Roeken broeden in kolonies die in een natuurlijke situatie kunnen variëren van 100 tot 2000 broedparen.

De roek (*Corvus Frugilegus*) De zwarte kraai (*Corvus Corone)*

Leefgebied, gedrag en populatie

De roek vindt zijn voornaamste leefgebied in de zones rivier- en beekdalen, vooral op lage zandgronden in het midden en oosten van Nederland. In de noordelijke delen van Nederland is de roek nog met een opmars bezig. De soort foerageert graag op weidegronden maar kan ook in grote getallen op landbouwgronden foerageren. De soort nestelt in Nederland graag in bosjes met hoge bomen, steeds in kolonieverband. Deze kolonies zijn gebaat bij een broedplaats waar ze niet verstoord worden. Wanneer er sprake is van fysieke verstoring zoals ver- of bejaging door de mens, zullen de kolonies op zoek gaan naar een meer veilige locatie. Voor verstoring in de vorm van een autosnelweg of een spoorlijn is de roek echter weinig gevoelig. De roek mijdt dichte bossen en bosranden als kolonieplaats. Roeken concentreren zich graag in grote broedkolonies nabij de beste voedselgebieden het liefst op zichtafstand. Ze verhuizen echter steeds vaker naar locaties in woongebieden, waarschijnlijk veroorzaakt door verjaging in het buitengebied. Tegelijkertijd zijn in het buitengebied over het algemeen ook het aantal geschikte bosschages voor vestiging afgenomen. Roeken bouwen nesten van takken, bekleed met mos en plastic van boterhamzakjes, andere materialen zoals riet of andere plantendelen worden zelden aangetroffen.

Een populatie is steeds onderhevig aan voortplantingsgedrag dat streeft naar maximale aantallen en maximale verspreiding gebaseerd op beschikbaarheid van voedsel en broedplaatsen.

Daarmee wordt een voor roeken geschikte biotoop optimaal door hen gebruikt: dit betekent ook dat er een `bovengrens' in de populatieomvang is.

De statistische ontwikkeling van de populaties in Nederland wijst er op dat bij een omvang van ca. 70.000 broedparen de bovengrens is bereikt (thans 60.000).

Vanaf het vroege voorjaar tot in juni vliegen de roeken af en aan naar hun dagelijkse verblijfplaats, met voedsel en met veel lawaai dat in de woonomgeving nogal overlast kan veroorzaken. De roeken produceren een monotoon achtergrondgeluid dat in de kolonies van zonsopgang tot zonsondergang klinkt. Beproefde beheersmaatregelen in het verleden (vooral verstoring van kolonies), lijken in de praktijk te leiden tot verschuiving, wellicht zelfs vergroting van dat probleem (grotere verspreiding). Na verstoring waren veelal kleinere kolonies op een veel groter aantal locaties gevestigd. Het totale aantal nesten verspreid over 18 kolonies op 24 april 2012 in de gemeente Winsum lag op ca. 370. Het totale aantal locaties waar roeken hebben genesteld binnen de gemeente in het voorjaar van 2013 is vast gesteld op 21 locaties. In het voorjaar van 2014 is dit aantal nesten toegenomen en heeft er een verschuif plaats gevonden in de locaties, het aantal locaties is wel afgenomen. Op dit moment zijn er 20 locaties met en totaal van 497 bewoonde nesten.
Voor en een overzicht zie bijlage 1.

Roek op het nest foto: Anne-Jan Staal

2 Het roeken beheersplan

Het roekenbeheersplan gemeente Winsum is geschreven in november 2013 en draait om, zoals de naam al zegt, het beheren van de roek in de gemeente Winsum. In dit beheersplan zijn alle handelingen voor het beheren en sturen van de roek beschreven voor een goede instandhouding van de soort en waar mogelijk verkleinen van de overlast.
Hieronder staan de doorlopen stappen die geleid hebben tot het schrijven van het beheersplan 2014. Per stap zal er stil worden gestaan bij de uitvoering. Ook worden mogelijke aanvullingen voor het komende jaar beschreven.

2.1 Stappenplan

Stap 1: inventariseren
Om het plan goed te laten functioneren zijn telgegevens van de roek nodig.

Oude telgegevens van 2012 en 2013 zijn verzameld, deze geven een overzicht van mogelijke locaties en aantallen van eerdere jaren. De gegevens van 2013 waren onvoldoende bruikbaar gezien deze tellingen niet in het broedseizoen zijn verzameld. Daarentegen zijn in 2014 bruikbare gegevens verzameld door het inventariseren van alle nestlocaties. In 2015 zullen deze gegevens goed bruikbaar zijn om het beheer hierop aan te passen.

Stap2: locatie waardering
Om een goed beeld te krijgen van de verschillende nestlocaties is het noodzakelijk deze te waarderen.

De locaties bekend uit voorgaande jaren zijn in kaart gebracht en beoordeeld op hoe deze zijn gelegen. Naar aanleiding hiervan, en de binnen gekomen klachten van omwonenden, is er een selectie gemaakt met locaties waar het directe beheer op uitgevoerd dient te worden. Door de uitvoering van het beheer zijn er verschuivingen geweest in de locaties, er zijn nieuwe locaties bijgekomen. Door het succesvol verstoren zijn oude locaties verstoten. In 2015 zullen alle locaties opnieuw gewaardeerd moeten worden.

Stap 3: locatie aanwijzing
Wanneer alle locaties zijn gewaardeerd, kan worden vastgesteld wat de meest effectieve manier is om de overlast te bestrijden. Waar nodig en waar mogelijk kunnen alternatieve locaties worden aangewezen.

Voorafgaand aan het verstoren worden mogelijke alternatieve locaties aangewezen, de aangewezen alternatieve locaties zijn na verstoring als nieuwe locatie door de roeken aangenomen. De nieuwe locaties die als niet gewenst worden beschouwd worden in komende jaren meegenomen in de verstoring.

3 Uitgevoerd beheer

3.1 Inventariseren

Om een goede evaluatie te maken van het effect van de ondernomen handelingen en de resultaten in beeld te krijgen is een goede inventarisatie van de huidige roekenkolonies van belang.
Gedurende het verstoren en verjagen is er op verschillende manieren gepeild wat het effect is en of deze gewenst is. Nieuwe locaties zijn gedurende de verjaagperiode door middel van eigen inventarisaties en meldingen van bewoners in kaart gebracht, zodoende is er een constant beeld geweest van huidige locaties, mogelijke nieuwe locaties en veranderingen hierin.

Het aantal roeken wordt gemeten door middel van het aantal bewoonde nesten die worden geteld. Per nest kan er vanuit worden gegaan dat er zowel een mannelijke als vrouwelijke roek aanwezig is. In april van dit jaar (2014) is het aantal bewoonde nesten binnen de gemeente grenzen 497 stuks. Dat brengt het totaal aantal volwassen roeken op ca. 994. In totaal verspreiden de roeken zich over 20 locaties in de gemeente. Zie bijlage 1.

Overzicht roekenlocaties en aantallen 2012, 2013 en 2014

1	Westernieland	0	0	5	Dirk Wierengastraat
2	Rasquert	30	7	0	Meijmaweg 1
3	Rasquert	0	0	9	Mathenesserweg
4	Rasquert	0	0	15	Andelstemaar
5	Baflo	20	5	18	Dingenpad
6	Tinnallinge	13	0	6	Abbeweersterweg 3
7	Winsum	28	1	32	Onderdendamsterweg (locatie 1)
8	Winsum	0	0	33	Onderdendamsterweg (locatie 2)
9	Winsum	9	0	0	Onderdendamsterweg 34
10	Winsum	6	0	0	Munsterweg
11	Winsum	6	3	3	Lombok
12	Winsum	0	0	19	Meeden <--> Netlaan
13	Winsum	0	3	0	Kerkstaat
14	Winsum	45	10	0	Hoofdstraat
15	Winsum	21	0	0	Wierdaweg
16	Winsum	0	1	0	Potvenne
17	Winsum	0	0	0	Bellingeweer
18	Winsum	0	0	0	Garnewerdeweg
19	Winsum	0	0	41	Medenelaan
20	Winsum	0	0	1	Meede 2
21	Winsum	0	0	16	Schepperijlaan
22	Winsum	0	0	28	Schouwerzijlsterweg 10
23	Ezinge	99	38	88	Allersmaborg
24	Ezinge	0	0	15	Allersmaweg 29
25	Ezinge	0	0	10	Oldijk
26	Feerwerd	9	11	31	Valgeweg 14
27	Feerwerd	10	0	0	Onnesweg 1
28	Feerwerd	4	0	0	Schiftpot
29	Feerwerd	0	0	73	Aduarderdiep
30	Feerwerd	7	0	0	Meedenerweg 23
31	Garnwerd	22	0	0	Antummerweg
32	Garnwerd	23	0	0	Burgemeester Brouwerstraat
33	Groot-Wetsinge	0	0	28	Karspelweg
34	Sauwerd	10	0	0	Provincialeweg 9
35	Sauwerd	0	0	26	Stationstraat
36	Adorp	5	0	0	Torenweg 6
	Totaal Nesten:	**367**	**79**	**497**	

De locaties zijn op genomen door dat hier roeken aanwezig waren of hiervan melding is gemaakt.

In 2012 en 2014 zijn de nesten geteld waar vogels op aanwezig waren.

In 2013 zijn alleen de overjarige nesten geteld.

Voor een totaal overzicht zie bijlage 2.

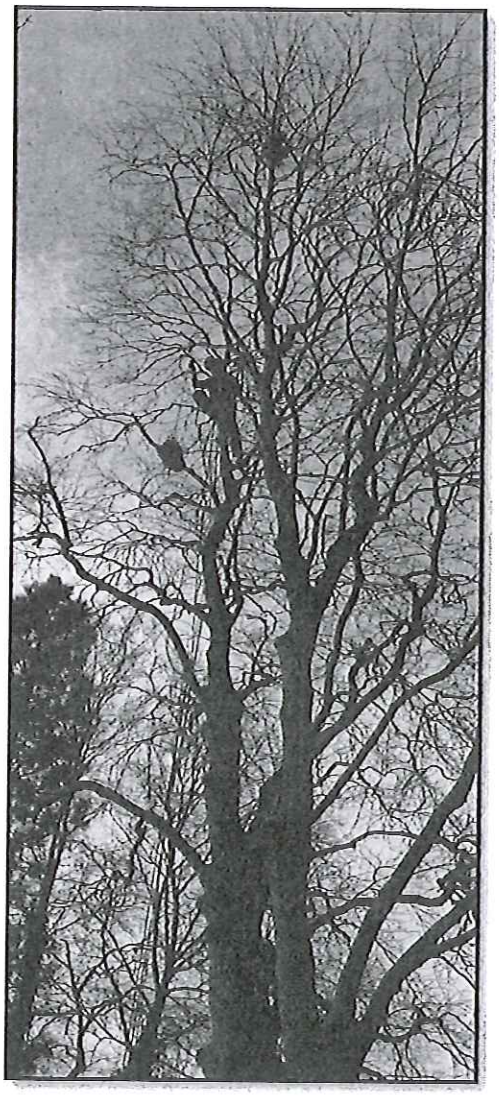
3.2 Voorbereiding op verstoring

Alvorens de verjaagacties zijn begonnen, om de kans van slagen te vergroten op een aantal locaties, besloten om de resterende overjarige nesten te verwijderen.
Het overgrote deel van de overjarige nesten zijn tijdens de storm in oktober van 2013 uit de bomen gewaaid. De nesten die ondanks de storm zijn blijven zitten en nog hergebruikt konden worden zijn verwijderd en opnieuw geplaatst op een locatie die aangewezen is als goede alternatieve locatie.

Nr.1

1. Overjarige roeken nesten.
2. Het verwijderen van de overjarige nesten.

Nr.2

3.3 Het verstoren en verjagen.

Het verstoren van de roeken is gestart met het s 'avonds controleren van de bekende nestlocaties. Hiermee is gestart op 22-01-2014. Op 01-02-2014 zijn de eerste roeken aangetroffen die hun oude locatie als rustplaats voor de nacht opzochten. Door het vervolgens verstoren van deze niet gewenste locaties zijn de locaties voor de roeken minder interessant geworden om te gaan verzamelen.

3.4 Gebruikte materialen

Om ervoor te zorgen dat de ondernomen acties een grote kans van slagen zouden hebben zijn er een aantal hulpmiddelen, al dan niet effectief gebleken in andere gemeenten, ingezet bij het verstoren en het verjagen. Het gaat hier om:

- De megafoon met opgeslagen alarmkreten van een roek.
- Het alarmpistool
- De plastic oehoe en slechtvalk
- De laserpen

Het laatst genoemde hulpmiddel is naar aanleiding van een artikel van 07-09-2012 van de

Dierenbescherming 'Groningen: diervriendelijke aanpak ganzenproblematiek' ingezet.

Plastic oehoe en slechtvalk

3.5 Kostenposten

Aan het beheer en het verjagen op de overlastlocaties zijn kosten verbonden. Deze zijn hieronder opgesomd:

- Kosten/uren Groenvoorziening A.J. van der Werf

Omschrijving	Eenheid	Aantal	Bedrag €
Houthandel Harkema B.V. 229 24011	Gaas	1,00	9,00
Duke faunabeheer 14/023	Megafoon	4,00	3.149,58
Verjaag middelen	Laserpen	4,00	80,00
Toeslag klimmateriaal	Uren	23,00	425,50
Man uren	Uren	260,00*	10.790,00

	Totaal	€ 14.454,08

- Kosten/uren Ability

Omschrijving	Eenheid	Aantal	Bedrag €
Man uren	Uren	103,00	3.610,00
	Totaal		€ 3.610,00

- Kosten/uren Gemeente Winsum

Omschrijving	Eenheid	Aantal	Bedrag €
Man uren	Uren	244	10.809,20
	Totaal		€10.809,20

4 Conclusie en Aanbevelingen

4.1 Conclusie

Het roekenbeheer van 2014 kan als succesvol worden bestempeld gezien alle overlastlocaties gemeld in roekenbeheerplan voor 2014 met succes verstoord zijn. Geen enkele roek heeft genesteld op de overlast locaties.

4.1.1 Verstoren en tijdstip

Naar aanleiding van het beheersplan voor 2014 is er in het vroege voorjaar (eind januari begin februari) gestart met verstoren van ongewenste nestlocaties. Hierbij is ingespeeld op de natuurlijke gedrag van de roek die zich alvorens te beginnen met de nestbouw 's avonds verzameld op toekomstige nestlocaties. Door het 's avonds verstoren van de roek op deze locaties treed mijding van deze locaties op.
Als er niet in het vroege voorjaar wordt gestart met verstoring op ongewenste locaties is de kans groot dat deze locaties worden aangenomen als nestlocaties.

In het komende jaar zal er rond half januari weer gestart moeten worden met de inventarisatie rondes van alle oude locaties en de 3 nieuwe ongewenste locaties, onstaan in 2014, zodat inzichtelijk wordt waar de roeken zich gaan verzamelen voor het nestelen. Het inventariseren van de locaties kan het beste in samenwerking met omwonenden en vrijwilligers worden gedaan zodat gelijk kan worden begonnen met het verstoor en verjaagproces wanneer de eerste roeken gesignaleerd worden.

Doordat er enkele nieuwe ongewenste locaties zijn bijgekomen in het beheer van 2014 zal het beheer in 2015 meer tijd vergen. Geschat wordt dat dit per verjaagronde ca. 30 minuten extra tijd in beslag zal nemen. Afhankelijk van hoeveel vrijwilligers zich aanmelden bij het helpen bij het verstoren en verjagen wordt geschat dat dit voor de werkzaamheden van Groenvoorziening van der Werf ca. 80 uur extra werk oplevert.

4.1.2 Verplaatsen van overjarige nesten

Oude nesten dienen als baken voor de roek bij het zoeken naar een nieuwe nestlocatie. Door het verwijderen van oude nesten op ongewenste nestlocaties en deze her te plaatsen op gewenste locaties zijn de roeken met succes gestimuleerd om de alternatieve locatie(s) aan te nemen als nieuwe nestlocatie. Ook deze acties vinden plaats in het vroege voorjaar alvorens nestlocaties door de roek worden aangenomen.

Na de winter van 2014 zal in het voorjaar van 2015 gekeken moeten worden hoeveel nesten er aanwezig zijn op niet gewenste locaties. Hierin zullen ook de 3 nieuwe ongewenste locaties van 2014 meegenomen moeten worden. Vervolgens zullen deze verwijderd en verplaats moeten worden voor het nieuwe broedseizoen.

4.1.3 Hulpmiddelen

Voor het verstoren van de roeken zijn verschillende hulpmiddelen gebruikt.

1. Megafoon
2. Alarmpistool
3. Laserpen
4. Plastic oehoe en slechtvalk
5. Fysieke aanwezigheid van verjagers/vrijwilligers

De megafoon en alarmpistool zijn met name overdag als verstoringsmiddel ingezet met reden om omwonenden zo min mogelijk te hinderen gezien de eerste verjaagronde al in de vroege ochtend plaatsvindt.
De laserpen is met name ingezet in de schemer waar hij het meest effectief is.
De plastic oehoe en plastic slechtvalk zijn ingezet bij het voorkomen van snel terugkomen van de roeken naar verstoring op ongewenste nestlocaties. De oehoe en slechtvalk zijn natuurlijke predatoren van de roek. Dit verhoogd de reactie van de roek om deze plek te mijden.

4.1.4 Reactie van roeken op verstoringsmethoden
De schrikreactie van de roek is groot bij het verjagen met de laserpen en alarmpistool. Overdag treed bij gebruik van de megafoon en laserpen gewenning op. Bij langer gebruik van de plastic oehoe en plastic slechtvalk treed ook hier gewenning op.

4.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van het uitgevoerde beheer in 2014 zijn een aantal aanbevelingen te geven.

Proces technisch:
- In het vroege voorjaar starten met voorbereidingen als oude nesten op ongewenste locaties verwijderen en consequent starten met verjaagrondes in de avond.
- Consequent noteren van waargenomen gedrag
- Op nieuwe ongewenste locaties omwonenden betrekken bij het proces van verstoren en verjagen

Materialen gebruik:
- Alleen overdag gebruik maken van megafoon en alarmpistool
- In schemer gebruik maken van laserpen
- Openhouden van suggestie tot mogelijke andere verstoormethoden

Bovenstaande punten moeten worden opgenomen in het Roekenbeheerplan voor 2015. De ongewenste nestlocaties van 2014 moeten worden opgenomen in het beheersplan voor 2015. Daarnaast dienen hierin ook de nieuwe ongewenste locaties in Winsum en Groot-Wetsinge te worden opgenomen. Zie op de volgende pagina alle gewenste en nieuwe ongewenste nestlocaties van 2014.

Overzicht roekenlocaties en aantallen 2014

nr.	Dorp	13 april '14	Adres	Gewenst	Niet gewenst
1	Westernieland	5	Dirk Wierengastraat	X	
2	Rasquert	9	Mathenesserweg	X	
3	Rasquert	15	Andelstemaar	X	
4	Baflo	18	Dingenpad	X	
5	Tinnallinge	6	Abbeweersterweg 3	X	
6	Winsum	32	Onderdendamsterweg (locatie 1)	X	
7	Winsum	33	Onderdendamsterweg (locatie 2)	X	
8	Winsum	3	Lombok	X	
9	Winsum	19	Meeden <--> Netlaan	X	
10	Winsum	41	Medenelaan	X	
11	Winsum	1	Meede 2		X
12	Winsum	16	Schepperijlaan		X
13	Winsum	28	Schouwerzijlsterweg 10	X	
14	Ezinge	88	Allersmaborg	X	
15	Ezinge	15	Allersmaweg 29	X	
16	Ezinge	10	Oldijk	X	
17	Feerwerd	31	Valgeweg 14	X	
18	Feerwerd	73	Aduarderdiep	X	
19	Groot-Wetsinge	28	Karspelweg		X
20	Sauwerd	26	Stationstraat	X	
	Totaal Nesten:	**497**			

4.3 Punten van aandacht

In de komende jaren zouden de volgende punten aandacht verdienen in het beheer van de roeken in de gemeente. Verdere toelichting van de mogelijke groei aan klachten en omgang met omliggende gemeenten worden hieronder uiteengezet.

4.3.1 Mogelijke toename van klachten

Het huidige beheer, waarbij verstoort is op de door de gemeente aangewezen ongewenste locaties, heeft ertoe geleid dat er op deze locaties geen roeken tot broeden zijn gekomen in de afgelopen voorjaar. Door het weren van de roeken op de niet gewenste locaties zijn de roeken naar geschiktere maar ook minder geschikte locaties verhuisd. Doordat de roeken op deze locaties succesvol tot broeden zijn gekomen is te verwachten dat de populatie roeken in de gemeente is gegroeid. In het komende voorjaar zullen zowel de jonge als oude vogels op zoek gaan naar een nestlocatie. Dit zal in het komende voorjaar tot gevolg kunnen hebben dat de aantallen locaties en de omvang van de aantallen op de locaties zullen groeien. Hierbij zal de kans op nieuwe klachten van overlast kunnen toenemen.

Naast de klachten van omwonende burgers over geluidsoverlast en uitwerpselen op de nestlocaties, komen er ook geluiden van omliggende agrariërs over schade aan de gewassen als graan en maïs. Mogelijk zullen de hoeveelheid klachten van schade aan gewassen ook toenemen met een groeiend aantal roeken in de gemeente.

4.3.2 Omliggende gemeenten

Om een acceptabel evenwicht tussen het aantal roeken en de aantallen klachten van overlast in de gemeente te realiseren is het belangrijk met aangrenzende gemeenten te overleggen over het juiste pakket aan maatregelen om de roeken in de gemeente te kunnen reguleren. Er kan gedacht worden aan een gezamenlijke monitoring van de roeken en een gezamenlijke aanpak van de klachten.

Bijlage 1. Locaties roeken kolonie 13-04-2014

Bijlage 2. Locaties roeken kolonie 2012, 2013 en 2014